

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО»,
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ
(ANHUI UNIVERSITY OF FINANCE AND ECONOMICS) (KHP);
КАЛІФОРНІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ В ЛОС-АНЖЕЛЕСІ
(UNIVERSITY OF CALIFORNIA, LOS ANGELES) (USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF SAMARIA) (ISRAEL)**

**кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних
практик**

МАТЕРІАЛИ

**VIII Міжнародної наукової конференції
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО
ПІЗНАННЯ»**

(Одеса, 21-22 травня 2026 року)

Одеса -2026

УДК: 1:403:316.6 (08)

DOI: <https://doi.org/10.24195/PhilosophicalKnowledge2026>

Методологія та технологія сучасного філософського пізнання. Матеріали VIII Міжнародної конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 21-22 травня 2026 р.) 207 с.

Рецензенти:

Стовпець Олександр Васильович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Одеського національного морського університету.

Каменська Тетяна Григорівна, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова.

Збірник матеріалів VIII Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; Голодомор – геноцид - Холокост: проблема пізнання моральних складових розвитку XXI століття; трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства; філософію штучного інтелекту. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 15 від 25 червня 2026 р.)

Поплавська Тетяна, доктор філософії, доцент кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна,

Закревська Тетяна, студентка 3 курсу ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» навчально-наукового інституту музичного та перформативного мистецтва та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна.

АБДУКЦІЯ ЯК ГЕНЕРАТОР НОВИХ КОНЦЕПТІВ І ГІПОТЕЗ У МЕНЕДЖМЕНТІ

Актуальність абдуктивного методу в менеджменті зумовлена фундаментальною зміною характеру управлінських завдань у сучасному середовищі: якщо індустріальна епоха вимагала від менеджера насамперед здатності ефективно застосовувати перевірені алгоритми та стандартні процедури, тобто мислити дедуктивно, то постіндустріальна реальність висуває на перший план завдання принципово іншого роду: розпізнавання слабких сигналів у потоці суперечливих даних, інтерпретація нестандартної поведінки ринку чи організації, створення нових бізнес-моделей у ситуації, коли жодна з відомих теорій не дає задовільного пояснення.

Саме ці завдання є абдуктивними за своєю природою: вони потребують не виведення наслідків із відомих засновків, а побудови найкращого пояснення для дивуючого факту і готовності діяти на основі гіпотези, яка ще не верифікована, але є достатньо правдоподібною для прийняття рішення. Особливої гостроти ця потреба набуває в соціокультурному менеджменті, де «продуктом» є смисл, ідентичність і людський розвиток: тут редукціоністські КРІ й алгоритмічні рішення найчастіше фіксують симптоми, не досягаючи глибинних причин організаційних дисфункцій, тоді як абдуктивний менеджер здатен побачити за аномальним явищем, наприклад, спад відвідуваності, конфлікт у команді, втрата аудиторії, прихований системний розрив і сформулювати гіпотезу, що відкриває шлях до справжнього, а не косметичного вирішення проблеми.

Традиційна методологія менеджменту спирається на два полюси: дедуктивне застосування готових теорій до практичних ситуацій та індуктивне узагальнення емпіричних даних. Однак обидва підходи виявляють суттєві обмеження там, де потрібна справжня інновація - створення нового концепту, формулювання стратегічної гіпотези, інтерпретація аномальної поведінки ринку або організації. Саме тут на передній план виходить *абдуктивний метод* - логіка здивування й відкриття.

Абдукція (від лат. *abducere* - відводити вбік) була концептуалізована американським філософом Чарлзом Сандерсом Пірсом як особливий тип умовиводу, відмінний від дедукції та індукції. Якщо дедукція виводить необхідні

наслідки, а індукція узагальнює спостереження, то абдукція будує *найкраще пояснення* для дивуючого факту.

Класичне визначення Пірса залишається відправною точкою для всіх подальших застосувань абдукції в науках про управління: «Абдукція - це процес формування пояснювальної гіпотези. Це єдиний тип аргументації, здатний породжувати нові ідеї, оскільки єдина логічна операція, яка вводить будь-яку нову ідею, - це абдукція»[5,р.171]

Структура абдуктивного висновку в менеджменті виглядає таким чином: спостерігається аномальний факт (наприклад, несподіване падіння лояльності клієнтів); менеджер генерує гіпотезу, яка, якби була істинною, зробила б цей факт само собою зрозумілим; гіпотеза приймається для подальшої перевірки.

Абдукція як основа стратегічного мислення/

У стратегічному менеджменті абдуктивний метод виявляється в трьох ключових функціях: 1) діагностика слабких сигналів - виявлення аномалій у даних до того, як вони стають кризою; 2) концептуалізація нових бізнес-моделей - коли наявні факти не вкладаються в жодну з відомих теорій; 3) реконструкція організаційного смислу - інтерпретація поведінки стейкхолдерів.

Роджер Мартін, декан Школи менеджменту Ротмана, у своїй програмній праці «Мислення для змін» (*The Opposable Mind*) показав, що видатні керівники систематично використовують абдуктивне мислення для стратегічних проривів: «Великі лідери не вибирають між існуючими варіантами. Вони утримують у розумі два протилежні погляди на проблему, не дозволяючи напрузі між ними зруйнувати себе, і продукують нову, більш досконалу ідею, що містить елементи обох, але перевершує кожен з них»[3,р.15].

Абдукція в теорії організацій: sensemaking і концепти

Разом з цим абдукція виступає когнітивним механізмом організаційного *sensemaking*: менеджери постійно висувують і перевіряють гіпотези про смисл подій. Це робить абдукцію не виключним інструментом стратегів, але повсякденною практикою управлінського пізнання на всіх рівнях ієрархії.

Карл Вейк, розробник теорії *sensemaking* (осмислення) в організаціях, фактично описує абдуктивний процес як центральний для організаційного пізнання. Коли члени організації стикаються з двозначністю, вони не дедукують з правил і не узагальнюють - вони конструюють гіпотетичний наратив, що пояснює те, що відбувається: «Осмислення - це ретроспективний процес. Люди знають, що роблять, лише після того, як зробили це. [...] Осмислення - це створення правдоподібних інтерпретацій, які раціоналізують те, що люди роблять.»[6,р.24]

Дизайн-мислення як інституціоналізація абдукції.

Етапи дизайн-мислення - емпатія, визначення, ідеяція, прототипування, тестування - структурно відтворюють абдуктивний цикл: від дивуючого спостереження (глибинного інтерв'ю з користувачем) до гіпотетичного концепту (прототипу) та його верифікації. Менеджмент інновацій, таким чином, може бути переосмислений як *інституціоналізована абдуктивна практика*.

В останні два десятиліття абдуктивна логіка отримала операційне втілення в методології *дизайн-мислення* (Design Thinking), що активно впроваджується в практику менеджменту через програми IDEO, Stanford d.school та аналогічні інститути. Тім Браун, CEO IDEO, прямо вказує на абдуктивну природу дизайн-мислення: «Дизайнери вдаються до абдуктивного мислення, вони пропонують те, чим могло б бути, а не лише те, що є або що має бути. Цим визначається принципова відмінність дизайн-підходу від аналітичного»[1,р.85]

Абдукція в управлінні знаннями та когнітивному менеджменті

Ікудзіро Нонака та Хіротака Такеучі у своїй фундаментальній теорії створення організаційного знання описують процес *концептуалізації*, тобто перетворення неявного знання на явні концепти, як процес, структурно ізоморфний абдукції. У своїй спільній праці вони пишуть: «Створення концепту - це кооперативний процес, у якому менеджери середньої ланки відіграють ключову роль, синтезуючи мовчазне знання польових працівників та явне знання топ-менеджменту, і втілюючи його в нових концептах»[4,р.127]

Цей синтез - формування нового концепту з дивуючого поєднання різноманітного знання, і є абдукція в дії. Неявне знання ("tacit knowledge") несе в собі аномалію щодо явних теорій; її розв'язання через концептуалізацію - абдуктивний стрибок.

Висновки:

Наразі абдукція - це єдиний тип логічного висновку, здатний генерувати справді нові концепти; дедукція та індукція працюють у межах уже відомого.

Досвід сучасної економіки показав, що стратегічне мислення великих менеджерів є імпліцитно абдуктивним: вони будують найкраще пояснення аномальних фактів і перевіряють його в дії. Не менш продуктивним виявляється і дизайн-мислення, як операційна методологія, що інституціоналізує абдуктивний цикл в інноваційних процесах.

Таким чином, методологічно обґрунтоване включення абдуктивного мислення в управлінську освіту та практику здатне підвищити інноваційний потенціал будь якої організації.

Список використаної літератури:

1. Brown T. Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation. New York: HarperCollins, 2009. 272 p.
2. Dubois A., Gadde L.-E. Systematic Combining: An Abductive Approach to Case Research. *Journal of Business Research*. 2002. Vol. 55. P. 553–560.
3. Martin R. The Opposable Mind: How Successful Leaders Win Through Integrative Thinking. Boston: Harvard Business School Press, 2007.196p.
4. Nonaka I., Takeuchi H. The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation. New York: Oxford University Press, 1995. 284 p.
5. Peirce C.S. Collected Papers. Vol. 5. Cambridge: Harvard University Press, 1934. 423 p.

6. Weick K.E. Sensemaking in Organizations. Thousand Oaks: Sage Publications, 1995. 235 p.

Поплавська Тетяна, доктор філософії, доцент кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна,

Самойлова Поліна, студентка 3 курсу ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» навчально-наукового інституту музичного та перформативного мистецтва та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

ХОЛІСТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЙОГО МОЖЛИВОСТІ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

I. Від класичного до холістичного менеджменту: зміна парадигми

Класичний менеджмент, що виріс із традиції наукової організації праці Фредеріка Тейлора, будувався на редукаціоністських засадах: організація розглядалась як механізм, що підлягає оптимізації через поділ функцій, стандартизацію та контроль. Застосування цієї моделі до соціокультурної діяльності - сфери, де основним «продуктом» є смисл, ідентичність, символічний досвід і людський розвиток, виявило принципову неадекватність механістичної парадигми.

Холістичний менеджмент як концептуальна альтернатива формується на перетині *теорії систем*, *гуманістичної психології* та *філософії процесу*. Його ключова засада: організація є живою системою, яка виробляє смисл і не може бути оптимізована без урахування цілісності своїх людських, культурних та екологічних вимірів. Пітер Сенге у «П'ятій дисципліні» дав класичне формулювання цієї засади: «Системне мислення — це дисципліна бачення цілісностей. Це структура для бачення взаємозалежностей, а не ланцюжків причинно-наслідкових зв'язків, для бачення патернів змін, а не статичних «знімків»» [6, р.68].

Теоретичні підвалини холістичного менеджменту

Холістичний менеджмент спирається на кілька взаємопов'язаних теоретичних традицій. Перша - *теорія живих систем* Грегорі Бейтсона та Умберто Матурани: організація є аутопоетичною системою, що самовідтворюється і підтримує свою ідентичність через постійну взаємодію з середовищем «Розум є не річчю, а процесом — процесом організації живої системи. Де є організація, там є розум; де є розум, там є комунікація смислів» [1, р.92].

Друга традиція - *інтегральна теорія* Кена Вільбера, що пропонує чотиривимірну модель реальності: внутрішнє-індивідуальне (свідомість),

<i>Борінштейн Є. Р.</i>	ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ МОРАЛІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	52
-------------------------	--	----

СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ПІЗНАННЯ

<i>Аксьонова В. І., Сарваді Р. Д.</i>	НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК АКТИВ: ВЕКТОРИ НОВИХ РЕАЛІЙ У ВИЩОЇ ОСВІТІ УКРАЇНИ	56
<i>Вітлугіна К. В., Атаманюк З. М.</i>	НАДІЯ І СПОДІВАННЯ У ФІЛОСОФСЬКІЙ ПРОБЛЕМАТИЦІ	59
<i>Ганбарова Е. М., Атаманюк З. М.</i>	ЧИ ІСНУЮТЬ ВІДМІННОСТІ МІЖ ФАКТОМ, ОПИСОМ, ОЦІНКОЮ І НОРМОЮ?	60
<i>Любарська В., Нівня Г.О.</i>	МИСЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ДЕГРАДАЦІЯ ЧИ АДАПТАЦІЯ?	62
<i>Матяр П. О., Нівня Г.О.</i>	МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ: МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ТА СПОСОБИ ПРОТИДІЇ	66
<i>Петінова О. Б.</i>	МЕТАМОДЕРНА СВІДОМІСТЬ У ПОСТЦИФРОВИХ УМОВАХ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ	69
<i>Поплавська Т. М., Барков С.</i>	ХОЛІЗМ ТА ХОЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПРОБЛЕМ	72
<i>Поплавська Т. М., Закревська Т.</i>	АБДУКЦІЯ ЯК ГЕНЕРАТОР НОВИХ КОНЦЕПТІВ І ГІПОТЕЗ У МЕНЕДЖМЕНТІ	75
<i>Поплавська Т. М., Самойлова П.</i>	ХОЛІСТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЙОГО МОЖЛИВОСТІ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	78
<i>Поплавська Т. М., Фіник В.</i>	АБДУКТИВНИЙ МЕТОД ЯК ЕПІСТЕМОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ	82

VIII Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців

“МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ”

(Одеса, 21-22 травня 2026 року)

Адреса редакції:

Україна, 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, каб. 73 Тел.: (0482) 732-09-52